

Поліщук Олександр

слухач магістратури,

Юзва Валентин

слухач магістратури,

Вінницький навчально- науковий інституту економіки

Західноукраїнського національного університету

## ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Розвиток економіки України найближчими роками залежатиме від глобальних кліматичних змін, до яких потрібно буде адаптуватись. Вплив зміни клімату вже зараз помітний по всій Україні. І сільське господарство найбільш вразливе до таких її проявів, як підвищення температури, зміна режиму опадів та стихійні погодні явища. Все це безпосередньо впливає на сільське господарство.

Практично всі посівні площі сільськогосподарських культур в Україні знаходяться в зоні ризикованого землеробства (території із природним дефіцитом опадів), де є постійний ризик втрати обсягів урожаю у надто посушливий рік або втрати якості урожаю у надмірно дощовий рік.

За дослідженнями науковців в середньому на цих територіях температура повітря зросла на 0,8-1°C порівняно з періодом 1961-1990 рр., найбільше – у зимові місяці (на 1-2 °C). За прогнозами, до 2030 року температура зросте ще на пів градуса від середнього показника за 1991-2010 рр. І хоча середня кількість опадів на рік трохи підвищиться (+5%), вони випадатимуть не рівномірно: посушливі періоди ставатимуть тривалішими, а дощі – рідшими та інтенсивнішими. До того ж, вони частіше супроводжуватимуться шквалами, грозами чи градом. [1]

Крім того, через підняття температури волога активніше випаровуватиметься, тож ґрунтам та водоймам може бракувати води. Взимку та навесні опадів ставатиме більше. Натомість в літні та перші осінні місяці кількість доступної вологи скорочуватиметься. Через це можуть виникнути певні труднощі для проведення посівних кампаній озимих культур – вони можуть зростати із запізненням або не сходити взагалі

Інша загроза для сільського господарства – це посухи. В Україні посухи, що охоплюють до 30% території, уже трапляються раз на 2-3 роки, а в майбутньому їх частота зросте вдвічі.

Наслідки зміни клімату для сільського господарства країни складні та неоднозначні. Зміна клімату може мати і деякі позитивні прояви. З великою вірогідністю встановлено, що потепління до 2-2,5 °C може сприяти збільшенню урожайності багатьох сільськогосподарських культур (зокрема пшениці) на нашій території при деяких регіональних відмінностях. На даний час немає територій із обмеженими тепловими ресурсами для вирощування теплолюбних культур (кукурудзи, сої). Водночас, стрімке та надмірне накопичення тепла скорочує вегетаційний період, сприяє передчасному досягненню різних культур і може призвести до зменшення врожайності[3]

Веgetаційний період для вирощування сільськогосподарських культур вже починається та буде наставати раніше і триватиме довше, що сприятиме збільшенню продуктивності рослинництва. Безперечно позитивним наслідком зміни клімату є суттєве потепління зимових місяців, відповідно, і зменшення ризиків вимерзання озимих культур. Зимовий період скоротився майже на місяць і це створює умови для більш ранньої сівби ярих культур. Період активної вегетації сільськогосподарських культур вже подовжився на 10 днів і більше. Це додаткові можливості для вирощування усіх видів теплолюбних сільськогосподарських культур. Ефективність опадів зменшується внаслідок підвищення температури повітря, а підвищення температури ще на 1 °C загрожує Україні зникненням і так невеликої зони достатнього зволоження (Полісся та західний Лісостеп) і переходом цієї зони до нестійкого та недостатнього зволоження. Декілька років поспіль у поліських областях та областях західного Лісостепу випало вкрай мало опадів.

Клімат вже став більш посушливим на всій території країни. Стрімке зростання теплових ресурсів та майже незмінна кількість опадів, як річних так і весняно-літнього періоду, вже призводить до збільшення повторюваності посух та поширення їх у західні та північні райони. Останніми роками посухи спостерігалися в районах, в яких їх раніше не було.

Можлива зміна структури посівних площ овочевих культур. З одного боку, можливий перехід до пізньостиглих, більш урожайних сортів традиційних культур та впровадження нових теплолюбних видів, збільшення урожайності. З іншого боку, цьому заважатиме збільшення дефіциту вологи у шарах ґрунту, де розміщена коренева система овочевих культур та коренеплідів, що означає неоднозначний по території ефект у кінцевому підсумку.[2]

Одже для подолання загроз у зв'язку із змінами клімату українським сільськогосподарським підприємствам необхідно: вдосконалювати способи ведення сільського господарства з урахуванням кліматичних ризиків;

впроваджувати адаптаційні заходи з використанням екологічних підходів; вирощувати більш вигідні культури та організувати їх переробку на місці вирощування.

***Список використаних джерел***

1. Як проявляється зміна клімату в Україні? URL: <https://ua.boell.org/uk/2020/06/09/yak-proyavlyaetsya-zmina-klimatu-v-ukraini>
2. Воздействие изменения климата на сельское хозяйство, лесное хозяйство и экосистемы URL: <https://www.fao.org/3/cb4769ru/online/src/html/effects-climate-change-on-agriculture-forestry-and-ecosystems.html>
3. Як впливає зміна клімату на ведення сільського господарства в Україні URL: <https://uga.ua/meanings/yak-vplivaye-zmina-klimatu-na-vedennya-silskogo-gospodarstva-v-ukrayini>